

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Memorandum ED 14

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 48. Stockholm den 28 November 1912 5:e årg.

<p>Prenumerationspris: 1/4 år .. kr. 4: 50 1/2 år .. kr. 2: 50 3/4 .. .. " 3: 50 1 .. .. " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Klarabergsgatan 48, två tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgifvare: ELLEN KLEMAN. Mottagningsstid: kl. 11—12. Sthlm 1912, F. Englund's Boktr.</p>	<p>Expedition och Annonsskontor: Klarabergsgatan 48, två tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonnspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: —. Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annonns bör vara inlämnad senast måndag f. m.</p>
--	--	--	--	--

Stadsfullmäktigevalen i landsorten.

Under den nu instundande december månad har åter en del af Sveriges kvinnor tillfälle att utöfva rösträtt, den kommunala, i de af landsortens städer, som nu välja stadsfullmäktige, hvilket ju är halft antalet af alla Sveriges städer, Stockholm obereknadt. Kvinnornas deltagande i de kommunala valen har, glädjande nog, varit i ständigt stigande under senare år, men det är alltjämt af vikt att på det kraftigaste betona, att en fortsatt och ännu allmänna uppryckning väntas af dem i detta afseende. De rättigheter kvinnorna på sista åren förvärfvat, att själfva kunna inväljas i städernas representantförsamlingar, ha ännu mera än förr förvandlat deras rättighet att deltaga i valen till en plikt; i och med det tillåtna aktiva deltagandet i de samhälliga förhållandenas ordnande ha kvinnorna också förpliktelsen att i hela den mån det är dem möjligt taga del i detta arbete. Den manstyrda värld, som så länge existerat, är tyvärr icke af den allra bästa art. Skriande missförhållanden ha, delvis opåaktade, delvis på grund af att de äro så svårhjälpta, fått fortbestå. Långt ifrån att vilja påstå, att allt varit hjälpt om det i stället varit kvinnorna som styrt världen — eller om de fått vara med om att styra den — kan man dock med ganska stor säkerhet våga framhålla, att i många afseenden hade deras ögon sett klart, där männens varit blinda — likasom männen å sin

sida beaktat saker, som kunnat gå dem förbi. Det är den mångsidigare uppfattningen, som kan göra sig gällande, då i olika sfärer lefvande individer komma tillsammans. Just därför, att kvinnorna ännu i så mycket stå i helt andra förhållanden än mannen, se de andra sidor af tillvaron än han och kunna komma med sin erfarenhet därutaf. När en gång de skiljande skrankorna i stort sedt fallit i mannens och kvinnas lif, då är det ej af någon vikt om det är mannen eller kvinnan, som väljes i folk- och representantförsamlingar. Den klokaste och insiktsfullaste mänskan är då den gifna kandidaten, och frågan om könet har bortfallit som något oväsentligt. Enbart löjeväckande blir då den ståndpunkten. Men vi ha ännu långt dit, kvinnorna ha alltjämt att kämpa sig fram med sina uppfattningar, sin från mannen skilda syn på tingen i denna androcentriska värld, där faran ligger i att ensidigt manliga synpunkter äro för starkt härskande. Därför måste kvinnorna, särskildt vid de tillfällen, som nu, då det gäller att trada fram för egen medbestämmanderätt och plats vid mannens sida, göra detta, med största kraft och effektivitet.

I dessa de starka partimotsättningarnas tid gäller det sedan för de olika partiernas kvinnor att arbeta för egen sak med klargjord uppfattning af i hvilken grad denna sammanfaller med partiets. I de fall,

där dessa två intressen icke sammanfalla, blir det väl individens sak att afgöra hur långt han vill gå och hvad han kan företaga. Råd kunna gifvas, men hvar och en har ytterst att afgöra detta med sig själf. Voro kvinnorna verkligen starka nog att i allmänhet med utsikter till framgång gå fram med egen lista, skulle detta vara det som främst kunde rekommenderas — eftersom vi nu lefva i denna värld af från hvarandra i så mycket afskilda män och kvinnor. Men föga utsikt finnes för att kvinnorna på denna väg skola kunna vinna något. Så få de då klargöra sin ställning till partierna och taga sin plats därinom, så som deras åsikter bjuda dem.

Våra tjänarinnor och hemarbetet.

Att försöka sig på någon slags lösning af den kända tjänarinnefrågan vore nog under nuvarande förhållanden ett tämligen lönlöst ödande af tid och tankar, papper och bläck. Den hör tydligen till de frågor, som inte låta teoretisera sig fram, men som däremot följdriktigt — om än mindre snabbt än vi önska — komma att utvecklas vid sidan af en hel del andra sociala och kulturella rörelser.

Emellertid kan den under alla förhållanden påräkna vår sympati — vare sig vi höra till dem, som betrakta den med de konservativas resignation, eller till de moderna, de där hoppas att framtiden månde, bland annat fullödigt i kvinnoväg, äfven kunna framkläcka den rationella hemhjälpen.

Af särskildt intresse bör det väl då vara att ägna det närvarande läget en stunds uppmärksamhet — helst som detta har att bjuda på ett par ganska beaktansvärda försök i nya riktningar.

Vid hvarje försök att leda tjänarinnefrågan fram mot en möjlig lösning, d. v. s. till den punkt, då alla parter känna sig så tillfredsställda som den mänskliga naturen tillåter, måste man gå ut ifrån det obestridda faktum, att den "gamla goda tidens" patriarkaliska hem- och familjeförhållande verkligen hör till en förgången tid, om det än möjligen förekommer som ett enstaka fall i någon aflägsen landsort eller småstad. Såsom undantag får det således inte räknas med, lika litet som dessa kanske mer vanliga undantagsfall, där det ännu i vår tid kan förekomma att tjänarinnor äro nöjda med sina platser — och fruar med sina jungfrur.

Det är sådan saken vanligast ter sig, som den skall bedömas — och härvidlag ger den osminkade verkligheten det vittnesbördet, att få vilja tjäna i familj annat än mot fördelar, som det ofta faller sig svårt att lämna, under det att de, som komma med rimliga fordringar, i de flesta fall ingenting duga till. Samtidigt händer det beklagligt ofta, att en stor del husmödrar — synnerligast i de större städernas burgna klasser — i vår tid visa ett påfallande svalt intresse för de husliga plikterna, medan umgänges- och utelivet upptar dem i des-

högre grad. Ett missförhållande, som i förbigående sagdt inte minst bidragit till frambringande af den otrefligaste typen bland storstadsjungfrurna — den, som vi lite hvar be gud bevara oss ifrån.

Visserligen har det under de sista åren inträffat, att en hel mängd tjänstflickor i flyttningstiderna finnas an-tecknade på våra platsbyråer utan att det varit möjligt anskaffa dem plats. Huru kan detta gå ihop med det påståendet, att det numera endast är ett fåtal, som vilja tjäna? Jo, härvidlag har skett den förändringen med afseende på efterfrågan och tillgång, att det numera hufvudsakligen är ensamjungfrun, som har lätt att få plats, under det att husan och kokerskan förgäives kan få söka en lämplig sådan. Och detta återigen beror på att en stor del familjer, som förr haft flera tjänare, numera — tack vare de moderna heminredningarna — reda sig med ett mindre antal, ja, ofta nog med endast en, under det att de mindre bemedlade finna det både mer praktiskt och mer behagligt att använda sig af den s. k. hjälpfrun, då de ej se sig i stånd att hålla en nutidsjungfru med alla hennes anspråk på hög lön, fritider och extra öfvertimpenning — förutom allt detta som eget rum och allting fritt innebär.

Det fåtal, som ännu vill tjäna i familj, tycks sålunda vara tillräckligt — ett sakförhållande, som kanske äfven har någon grund i de rådande tryckta penningtiderna. — Den förnämsta orsaken däremot till jungfrurnas olust för tjänarinnekallet är väl närmast att söka inom dem själva och i det kraf på personlig frihet, som hör samman med hela arbetarörelsen — där nu inte skälet helt enkelt är bristande håg för ett arbete, som de inbilla sig vara nedsättande eller tarfligt.

Huru man än å ömse håll söker hålla sig skadesfri och tillvaratagna de egna intressena, så står dock detta kvar, att så länge samhällsordningen något så när bibehåller sitt nuvarande utseende, kommer äfven familjen och hemmet att vara beroende af en del betald hjälp utifrån, eftersom en betydande del af dess existens sammanfaller med det praktiska arbete, som måste utföras där.

Därför är det ju också nödvändigt att lite hvar söker finna en antaglig form för denna hemhjälp, som vi likväl ej kunna undvara.

Så har nu — för att nämna den, som minst afviker från de gamla förhållandena — Hemmens platsförmedlingsbyrå här i Stockholm i år fått till stånd en särskild afdelning, där bildade flickor, som taga tjänarinneplats, s. k. "hembiträden", anmäla sig. Afsikten härmed skulle vara dels att tillmötesgå en del husmödrar, som ej vidare vilja öka sina vanliga jungfru-erfarenheter, dels att bereda den stora grupp obemedlade, bildade flickor, som konkurrera om lågt aflönade platser på telefon, i butik, som "gå frun tillhanda" osv., tillfälle till att få ett sundt och nyttigt arbete att lefva af, dels slutligen att på detta sätt höja själva hemarbetet och äfven hela tjänarinneklassen. Ty man får anta att dessa bildade "hembiträden", som utföra samma arbete som "jungfrun" och emot samma lön och villkor, ej ägna sig åt sitt kall utan verkligt intresse eller nödiga förkunskaper.

Huru detta försök skall lyckas är ännu allt för tidigt att yttra sig om. Men efter hvad förmedlingsbyrån erfarit och äfven efter att döma af mer direkta uttalanden, så ha de hittills gjorda förmedlingarna mellan hemmen och de nya "hembiträderna" utfallit till ömsesidig belåtenhet. Det förefaller dock som om denna form af hemhjälp ej skulle kunna blifva af någon större allmän nytta, eftersom den förutsätter så ofantligt många gedigna egenskaper och denna hjärtats bildning — som ännu inte hör till de allmänna mänskliga förmögenheterna. Men kanske vi tro människorna om sämre än de förtjäna.

Ett annat försök att komma husmödrarna till hjälp i hemmets skötsel har gjorts af fröken Ester Norén, flerårig föreståndarinna för Kungsholms folkskolas skolköskurser, som i höst öppnat en kurs för bildade unga flickor, där undervisningsplanen upptar alla i ett hem förekommande göromål. De här utbildade s. k. "hemsköterskorna" skola ej i likhet med de förut nämnda "hembiträderna" inta tjänarinnans plats beträffande husrum, kost och dylikt. Utan är det fröken Noréns mening, att de mot viss timpenning skola kunna åtaga sig att under en viss tid af dagen på ett rationellt sätt utföra de göromål, som husmodern anser sig behöfva hjälp med, dock ej längre än åtta timmar. För öfrigt disponera de sin tid.

I detta företag finnes mycket som tilltalar — inte minst fröken Noréns ideellt osjälfviska uppfattning däraf, som bland annat visar sig i att eleverna i detta första års försöskurs få bo fritt i hennes hem! Det är också något mycket tilltalande i den tanken att ej ständigt behöfva ha ett främmande element dagligen och stundligen i sitt hem — och inte mindre i att veta, att det jag lämnar i "hemsköterskans" händer blir utfördt med kunnighet och intresse.

Men så kommer — trots dessa och äfven många andra fördelar — en del invändningar och tvifvel på äfven detta förslags allmännytta. Det är ju egentligen endast ett begränsadt antal familjer, som kunna reda sig med denna timhjälp, helst som det endast är de förmögnare, som ha råd att betala de modernt bekväma våningarna med centraluppvärmning, varmt och kallt vatten, dammuppsugare, m. fl. hjälpmedel, och dessa familjer återigen finna väl ännu så länge, att den vanliga tjänarinnestaben, trots allt, passar bäst ihop med deras vanor.

De mindre förmögna däremot, som mycket väl kunde reda sig med det biträde "hemsköterskan" kan ge, anse kanske att kostnaden för en sådan — med 30 öre i timmen — blir ett för stort kontant utlägg i månaden. Visserligen behöfves här ingen jungfrukammare m. m. och inga obligatoriska presenter! Men i dess ställe blir fruns tid mer kringskuren, och hon blir rätt bunden, skola ej timpenningarna bli än drygare. Och här stöta vi på ett förut berördt hinder, som nästan kan kallas nationellt: de nutida svenska husmödrarna i allmänhet ha ej vana vid och lust för systematiskt husligt arbete. De kunna få ryck af huslighet — men återfalla så ohjälpligen — för att sen öfva tankeskärpan i utfunderandet af någoting hvarmed de kunna på bästa sätt använda tiden. Erkännas

må ju, att just det största antalet af dem vid sina försök att utföra det husliga arbetet rationellt och föga tidsödande ha så klen hjälp inom hus, eftersom genomsnittsinredningen i våra bostäder utmärker sig för obekväma och opraktiska anordningar — i skarp motsats till det som kommit på lyxvåningarnas del.

Således, när allt kommer omkring, så äro dessa försök till det bättre i sig själfva goda och sikta åt rätt håll, ehuru en del yttre förhållanden och vissa personliga svagheter ställa sig försvärande för deras ovillkorliga framgång.

Dock tiden är som sagdt ännu ej inne att uttala sig närmare därom. Man kan endast med bestämdhet säga en sak, och det är att båda äro mer tilltalande än de oftast misslyckade försöken att vidmakthålla en gammal häfdvunnen institution, som öfverallt stöter på de hinder, som tiden skapat. Det berömvärda och lyckliga fåtal, som hittills undgått stötarna och för hvilket inte heller "den brännande tjänarinnefrågan" blifvit någon fråga, ske emellertid all heder!

M. R—M.

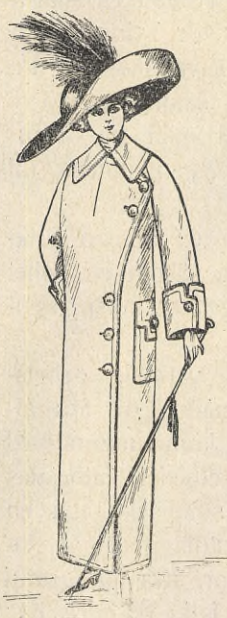

Sprid DAGNY!

ULSTRAR

enligt vidstående cliché

af

prima engelskt ulstertyg

Kr. 45:—

AKTIEBOLAGET

NORDISKA KOMPANIET

STUREPLAN.

Alderdomsförsäkringskommitténs förslag om allmän pensionsförsäkring.

Kommitténs betänkande och förslag till lag angående allmän pensionsförsäkring föreligger färdigt sedan en vecka. Af kvinnorna har det mottagits med blandade känslor, då däri följts en olikhetsprincip vid pensionsberäkningen för män och kvinnor, en olikhetsprincip både i den på egna inbetalningar grundade pensionen och i det af allmänna medel bekostade pensionstillägget.

Enligt förslaget skall försäkringen omfatta enhver svensk man eller kvinna med undantag endast för innehafvare af statstjänst eller annan tjänst, som berättigar till pension, samt den som taxeras för förmögenhet till värde af 6,000 kr., äfvensom dessas hustrur. Det omfattar icke såsom den tyska lagen om obligatorisk alderdoms- och invaliditetsförsäkring endast lönearbetare och löneanställda utan är en allmän folkförsäkring. Liksom enligt den tyska lagen skola de försäkrade själfva erlagga pensionsavgifter utgående med olika belopp allt efter deras årliga arbetsförtjänst. De försäkrade indelas i tre inkomstgrupper, den 1:sta med under 800 kronors inkomst, den andra med 800—1,200 kr. och den 3:dje med öfver 1,200 kronors inkomst. Afgifterna äro respektive 2, 7 och 12 kr. årligen från 16 till 67 års ålder. Men då enligt den tyska lagen pensionerna inom deras fem olika lönegrupper äro lika för manlig och kvinnlig försäkrad, har det föreliggande kommittéförslaget begagnat särskilda dödlighetstabeller för kvinnor och för män, utvisande att kvinnorna lefva längre. På grund här af och på grund af den sannolika större invaliditeten bland kvinnor än bland män ha kvinnornas pensioner beräknats till 23 %, männens till 30 % å erlagda avgifter.

Hvad vore naturligare än att vid en allmän folkförsäkring betrakta alla de försäkrade såsom en enhet och beräkna pensionerna till en genomsnittspröcent för alla.

Pensionerna utfalla antingen vid varaktig arbetsoförmåga (invaliditet) eller vid uppnådda 67 års ålder. Af allmänna medel (staten och kommunerna med respektive två tredjedelar och en tredjedel) utbetalas ett pensionstillägg till de invalider, som icke äga en viss minimiinkomst. Detta pensionstillägg utgår äfven det olika till män och till kvinnor, icke på grund af försäkringstekniska skäl i detta fall, då det här gäller ett bidrag afpassadt efter den försäkrades ekonomiska behof, utan på grund af att enligt behofsprincipen t. o. m. arbetsoförmögna äro i behof af mer om de äro män än om de äro kvinnor.

Skatterna, som skola uttagas för att betäcka dessa pensionstillägg, beräknas icke efter olika tariffer för män och kvinnor, och lika litet borde detta vara fallet med bidragen till de försäkrade. Den kvinnliga

arbetsprestationen uppskattas af samhället ekonomiskt lägre än männens. Det ekonomiska tryck, som kvinnorna härigenom måste lida under, är en af orsakerna till deras större invaliditet, hvilken i sin ordning skulle komma att förorsaka att deras pensioner på gamla dagar eller vid sjukdom skulle bli mindre. I sanning har man skäl att fråga sig om kvinnorna icke behöfva medborgarrätt, om männen verkligen lika väl tillvarataga kvinnornas intressen. Hvarje kvinna, gift eller ogift, som icke äger en taxerad förmögenhet af 6,000 kr. (med undantag af statstjänstemans eller annans pensionsberättigads hustru), kommer att beröras af de af kommittén föreslagna olikhetsprinciperna, om dessa komma att fastställas i den nya lagen.

Handarbetets Vänners utställning i Stockholm.

Den största uppmärksamheten på den nu avslutade höstutställningen tilldrogo sig väfnaderna såväl i haute-lisse som i den kända H.-V.-tekniken.

Ett i tekniskt afseende fulländadt arbete är den stora tapetväfnaden efter kartong af Olle Hjortzberg. Utförandet har kräft för fyra väfverskor en tid af ej mindre än två år. Den framställer Näcken spelande i forsen vid en mörk klippa under stjärnhimmel. Tonaliteten är gräviolett.

En mindre bonad med drufmotiv af fröken Maja Sjöström är en utsökt vacker textilsak såväl till komposition som färgsammansättning. Samma konstnärinna har komponerat en soffbeklädnad i H.-V.-teknik, en teknik, som numera utvecklats från väfning med två skaft till fyra skaft, hvarigenom åstadkommes att varpen mer lyser igenom och väfnaden får ett kraftigare och mer skiftande utseende.

Som synnerligen förtjänstfullt måste anses Handarbetets Vänners högt uppdrifna skicklighet att laga äldre tapeter. På denna utställning har man fått beundra restaureringen af ett par sådana, tillhörande serien af drottning Kristinas kröningstapeter, nu i ägo hos grefve Beck-Friis på Börringekloster. Tapeterna — af hvilka en undergått vandalismen att för något främmande ändamål bli sönderklippt i sju bitar — ej blott lagas och varpas samman, utan tvättas äfven, så att de gamla härliga färgerna åter komma fram i all sin charm.

Af fröken Annie Frykholm finns ett par stolsklädselar broderade på siden i harmoniska djupa färger.

För öfrigt hade denna utställning ej så mycket nytt att bjuda på. En del af de exponerade föremålen utgjordes af redan på våren utställda, nu fullbordade arbeten. En särdeles vacker beställd krage i reticella samt några spetsar med tångmotiv af fröken Andersson böra dock särskildt framhållas.

B. H.

Arbeta för Dagny

genom att gynna dess annonsörer

Freja-Magasinet.
Specialaffär för Damartiklar.

18 Humlegårdsgatan 18
29 Drottninggatan 29

Litteratur.

Sveaborg. Historisk roman. Af *Jane Gernandt-Claine*. Stockholm 1912.

Sällsynt enhällig tycks den svenska pressen ha varit beträffande detta arbete. Med lika stort erkännande som man från olika håll mottagit *Sophie Elkans* romantiserande historieskildringar, lika afgjord har förkastelsedomen varit öfver *Jane Gernandt-Claines* sätt att romantisera historien om *Sveaborgs* uppgifvande. Och förf. har sannerligen inte gjort saken bättre genom den "förklaring", hvarmed hon delvis sökt bemöta sina recensenter, en förklaring, hvarur jag här aftrycker det väsentliga. Hon skriver.

Som kvinna kunde jag naturligtvis icke ta ämnet anorlunda än ur kvinnosynpunkt, och den framstående, om också allt annat än glädjande roll åtskilliga damer — som alla veta — spelade vid den tragedi, som kostade mitt fosterland förlusten af Europas näst starkaste fästning, kom mig att fördjupa mig i studiet af detta för alla svenska sinnen så dystra historiska ögonblick.

Att kvinnorna sålunda kommo i första planet var ju — med hänsyn till mitt sätt att se — mycket förklarligt, men aldrig ett ögonblick har det varit min afsikt att enskilda öden skulle undanskymma eller på något vis bortförklara det skärande tragiska i vår historias bittraste minne.

Resonnemanget förefaller något egendomligt. Det är intet onaturligt, att en kvinna kan få intresse för historiska tilldragelser genom att kvinnor deltog däri, men det bjuder mig absolut emot att på det sätt som i boken sker tillskrifva enbart erotikerna detta kvinnornas deltagande. Rent ut sagdt: man lägger bort boken med en känsla af vämjelse, därför att *Sveaborgstragedien* här framställes som om den vore delvis föranledd af en abnormt stegrad sexualitet hos några af *Sveaborgsgarnisonens* officersfruar. Som om tvenne folks bittraste olycksöde skulle kunnat bero på några enstaka individers njutningsbegär. Förf:s uttryckliga förklaring, att det inte varit detta intryck hon åsyftat, visar endast att hennes förmåga icke räckt till för hennes afsikter. Och så har varit fallet äfven i ett annat afseende. Ty de känslor det är fråga om i denna bok förtjäna i allmänhet icke kärlekens vackra namn; det ligger något af begärets kvalmiga luft öfver alla dessa förhållanden mellan medelålders, på andra håll gifta män och kvinnor. I *Helena Reuter-skölds* känsla för den ende verkliga man, som *Sveaborgsgarnisonens* officerskår tycks ha haft att uppvisa, vill väl förf. inlägga någonting högre och bättre, men den scen, där hon förklarar sig och han utvisar henne, gör ungefär samma intryck som allt det öfriga, och det hat, hvarmed hon efteråt hämnas på honom, visar tydligare än något annat hvad denna "kärlek" från början varit.

Denna skildring skulle kanske verkat äkta, om den kommit "aus einer kleinen Garnison" i das grosse Vaterland i våra dagar, men den verkar groteskt och oestetiskt som bakgrund till en af historiens dystraste tragedier. Kontrasten blir för stor mellan det oerhörda brottet mot "fäderneslandets majestät", för att begagna hjäl-

tekungens ord, och de många små låga motiven till detta namnlösa, onaturliga brott. Förf. har velat åstadkomma tragik, och hon har endast åstadkommit en vidrighet. Den utmejsling hon sökt gifva detaljerna, det dekorativa momentet har snarare förvärrat än kunnat öfverskylla intrycket af konstruktionens brist på bärande kraft. Småkonst duger ej att upphjälpa ett kolossalt misstag som detta — den är på sin höjd tillåtlig i en "historisk" dekorationsroman som "*Madame Sans Gêne*" eller "*Fru guvernören af Paris*". Och den tidsfärg förf. sökt få in i samtalspråket har ytterst sällan någon äkta klang för den, som något närmare satt sig in i de gulnade papperen från denna tid.

Det ligger sannerligen en förbannelse i *Sveaborgsminnet*; den som rör därvid med vårdslösa händer, från henne viker inspirationens ande undan.

Lydia Wahlström.

Balkanstaternas kvinnor.

Medan krigsbulletinerna från Balkanhalfön fylla tidningarna och sinnena äro upptagna af händelserna i detta Europas oroliga hörn, kan det vara af direkt intresse att ta något reda på hur kvinnorna ha det ställt i dessa länder och i hvad mån de följt med utvecklingen. Balkanländerna och kvinnorörelse, tänker kanske därvid mången med ett skeptiskt småleende, hvilken löjlig sammanställning! Och dock är den fullt riktig. En organiserad kvinnorörelse existerar sedan år tillbaka, så ha Bulgariens och Serbiens kvinnor sina nationalförbund, hvilka äro anslutna till Internationella Kvinnorådet, och såväl dessa två stater som Rumänien äga särskilda rösträttsföreningar, anslutna till Internationella Rösträttsalliansen.

I Serbien voro rösträttsföreningarna redan 1906 färdiga att inträda i den Internationella Alliansen, och vid Internationella Kvinnorådets exekutivmöte här i Stockholm förlidet år anmäldes Serbien till inträde äfven i denna internationella organisation. Kommunal rösträtt äga Serbiens kvinnor sedan 35 år tillbaka. Att detta endast var en rättighet på papperet visade sig emellertid då kvinnoförbundets ordförande ville begagna sig af densamma. Man nekade henne helt enkelt att rösta. Då hon på laglig väg besvärade sig häröfver, erhöll hon till svar, att visserligen ägde hon enligt lagen kommunal rösträtt, men hon kunde icke tillåtas att göra bruk däraf, då seden icke medgäfvade att kvinnorna begagnade sig af denna rättighet!

De serbiska kvinnorna ha äfvenledes haft sin strid om likställighet med mannen i anställningar och yrken. Så tidigt som år 1903 satte de kvinnliga läkarna, hvilka det finnes många i Serbien, tillsammans med lärarinnorna en kampanj i gång för erhållande af samma villkor i arbetet som sina manliga kamrater. Vid detta tillfälle ställde sig flera deputerade på kvinnornas sida och gingo så långt, att de ville till-

"Louis" Silfverpulver,

"Louis" Nickelpulver,

som försilfrar koppar, mässing, brons och nysilfver, - -

som försilfrar järn, stål, britannia, alpacca och nickel - -

säljes numera i flera speceri-, färg-, järn- och bosättningsaffärer i alla stadsdelar. Partilager hos **Elling Svendgaard**, Linnégatan 50. Riks 3405.

delar dem politiska rättigheter. Vid omröstningen i parlamentet angående kvinnornas arbetsförmåner lågo emellertid deras vänner under i röstetal, och frågan föll. Nuvarande ecklesiastikministern, en af ledarne för det ungradikala partiet, lär vara för kvinnornas sak och använda sitt inflytande för att för dem öppna allt flera af staten aflönade yrken. Inrikesministern, det gammalradikala partiets ledare, är en förklarad vän af politisk rösträtt för kvinnor, hvilken han anser skulle bli en välsignelse för landet.

Bulgariens kvinnor anslöto sig 1908 till Internationella Kvinnorådet, och deras rösträttsförening tillhör sedan samma år Internationella Rösträttsalliansen och räknar ungefär 1,700 medlemmar. Mången af Dagnys läsare påminner sig kanske från rösträttskongressen i Stockholm Bulgariens representant, M:me Bojilowa Patteff. Äfven Serbien var ju för öfrigt vid detta tillfälle representeradt, af fru Draga Hultquist.

De rumäniska kvinnosträfvandena ha hufvudsakligast koncentrerat sig kring reformer af äktenskapslagstiftningen, särskildt frågan om den gifta kvinnans själfständighet i pekuniärt hänseende. Likaså har kampen stått om kvinnors tillträde till ämbeten och anställningar. År 1910 ingick Rumäniens rösträttsförening i Internationella Alliansen.

Att äfven Turkiets kvinnor ej stå främmande för de frihetssträfvanden som känneteckna tiden har litet emellanåt omtalats ute i Europa. Tyngre och besvärligare än några andras torde deras väg till frihet och själfständighet blifva, kvinnornas i det österländska rike, som nu håller på att trängas undan från Europas jord.

Elpis.

Insänd litteratur.

Albert Bonniers förlag, Stockholm: **Fransk litteraturhistoria**. I. Renässansen. Af *Oscar Levertin*. — **Lifvets blommor**. Af *Henning Berger*. — **Höstdagar**. Dikter af *Elsa Dahlén*.

Lindhska Bokhandelns förlag, Örebro: **Minnesbok från skoltiden**. Af *A. och E.*

P. A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm: **Almanack för alla, 1913**. — **Kristina af Milano**. Af *Börge Janssen*. Bem. öfvers. från danska originalets fjärde upplaga. Af *Axel Nihlén*.

Wahlström & Widstrand, Stockholm: **Allmänt musiklexikon**. Af *Tobias Norlind*. Häft. 2.

Notiser.

Fru Wicksell hyllas. Anna Bugge-Wicksell firades på sin 50-årsdag den 17 nov. i Lund. Dels med uppvaktning af såväl F. K. P. R:s styrelse som af Lunds kvinnliga studentförenings styrelse, dels fick hon mottaga telegram från lokalföreningar och enskilda medlemmar af F. K. P. R., andra kvinnoföreningar, Svenska fredsföreningens styrelse, lokalföreningen af svenska fredsföreningen, Lunds frisinnade klubb, samt en stor del enskilda vänner som uppvaktade henne med bref, telegram, blommor m. m.

Moderata Kvinnoförbundet i Stockholm anordnar ett möte i K. F. U. K:s stora sal fredagen den 6 december kl. ½ 8 e. m. Föredrag komma därvid att hållas af fru Lizinka Dyrssen öfver ämnet: Föräldrans ansvar och af fröken Lilly Engström om Skola och hem.

Föreningsmeddelanden.

Lunds F. K. P. R. höll tisdagen den 19 d:s sitt ordinarie höstmöte med val af styrelse, centralstyrelsemedlem och suppleant, samt ombud vid Skåneförbundets årsmöte 1913. Vidare diskuterades lämpligaste sättet för kvinnorna att gå tillväga vid de stundande stadsfullmäktigevalen i Lund. Föreningen beslöt att fira sin tioåriga tillvaro med en fest och att inbjuda Skåneförbundet att samma dag hålla sitt årsmöte i Lund.

Kristianstads F. K. P. R. höll sitt ordinarie årsmöte onsdagen den 20 nov. Den officiella delen, hvarvid styrelse, revisorer och centralstyrelsemedlem återvaldes, var snart öfverstökad, och samkvämet började med en i hög grad senterad rösträttsång. Efter en tésupé under lifligt samspråk vidtog diskussion öfver ämnet "Riktlinjer för flickors uppfostran", inledd af tre föreningsmedlemmar, hvilka behandlade ämnet hvar från sin utgångspunkt. Fru Rodhe betonade hemmets och miljöns inflytande för danandet och utvecklandet af flickans moderliga och allmänmänskliga egenskaper, lärarinnan fröken Widerberg talade om samarbetet mellan skolan och hemmet och skolans skyldighet att uppfostra flickorna till inte bara arbetsamhet utan äfven arbetsglädje, att ge dem en sund hygienisk och estetisk uppfattning, att lära dem reda sig själfva, samt påpekade det socialt uppfostrande inflytande som jämnligheten i skolan bör ge åt flickor från olika hem. Slutligen kritiserade fru Backman nöjesbegäret, och vände sig då särskildt mot biograferna, som direkt motverka den sparsamhet och den sunda lifsuppfattning man på alla andra håll sträfvar att bibringade de unga. — Efter en helt kort diskussion enades man om att tacka inledarinorna och mötet var slut.

Arvika F. K. P. R. hade den 22 nov. möte, hvarvid styrelse för 1913 valdes och fick följande sammansättning: ordförande fröken Olga Segerberg, vice ordf. fröken Anna Svensson, sek. fröken Elsa Nordström, kassaförvaltare fru Annie Robsahm, fruarna Anna Rennerfeldt, Greta Rogstadius och fröken Ingrid Johnson samt suppleanter fröken Walborg Myrén och fru Hildur Winblad. Till centralstyrelsemedlem valdes fru Annie Robsahm med fru Greta Rogstadius som suppleant. Efter styrelsevalet beslöts att kvinnorna skulle gå fram till stadsfullmäktigevalet den 13 dec. med egen lista och partibeteckning och uppsattes två kandidater och en suppleant.

Stockholms F. K. P. R. sammanträdde måndagen den 25, hvarvid en del föreningsärenden behandlades och val af centralstyrelsemedlemmar för år 1913 förrättades. Föreningen återvalde samtliga förutvarande centralstyrelsemedlemmar och suppleanter: fröken Signe Bergman, fru Ezaline Boheman, doktor Karolina Widerström, friherrinnan Ebba Palmstierna och fru Ester Brissman.

DAGNYS EXPEDITION

hålles från och med *december månads ingång*.

öppen alla dagar kl. 11-2.

OBS! Ändrad tid.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{4}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$ och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.)

Småskollärlarinna

önskar från den 15 dec. till 1 febr. plats i familj att mot fritt vivre deltaga i hushållet. Svar med tacksamhet till Alma Jonsson, Rolkens skola, St. Mellby.

Ung småskollärlarinna

önskar plats under ferien 25 nov.—10 febr. som skrifv., hjälp i familj e. d. Små fordringar på lön. Svar märkt "Värmländska", Edane p. r.

Ung,

allvarlig lärlarinna önskar fr. 3 jan.—15 febr. plats i ord. hem i stad eller större samhälle att mot fritt vivre deltaga i förekommande göromål. Tacksam för svar till Lärarinnan E. Samuelson, Ängönsund.

En 22-årig flicka

önskar plats i familj; är något kunnig i handarbeten och kläd-sömnad och enklare matlagning. Lön önskas. Svar "Familjemedlem". Nya Platsbyrån. Vänersborg.

Skolkökslärlarinna

önskar under 2 mån. julferien komma till något trelligt hem, som sällskap (gärna hos ensam dam) mot fritt vivres el. någon billigare inackorderingsavgift. Svar till "Skolkökslärlarinna", Sv. Dagbladets kontor, f. v. b. Stockholm.

Elementarbildad flicka

af god familj önskar nu eller på nyåret plats som guvernant. Svar till "G. B. W. 19 år", Postk. Odengatan 37, Stockholm.

3 unga bättre flickor

som genomgått hushållsskola önska 1 febr. plats i god familj där jungfru finnes. Lön önskas. Svar hvar för sig till "Maj, Gunnel, Gre'a", Uppsala p. r.

Ung flicka

(25 år) från bättre hem önskar plats i finare familj att biträda husmoder vid hemmets skötande; kunnig i enklare matlagning. är villig att deltaga i barnens vård, där sådana finnas. Lön önskvärd. Svar märkt "Familjemedlem", Ludvika p. r.

Bildad fransyska

(lärlarinna) önskar anställning i fin familj i Stockholm, för att undervisa i franska språket, mot fritt vivre. Vidare upplysningar å Fredrika Bremer Förbundets Byrå, Klarabergsgatan 48, Stockholm, kl. 12—4.

I verkligt fint hem

i landsortsstad eller prästgård, önskar en 23-årig, bildad flicka plats, att gå frun tillhanda. Har genomgått 8-klassigt elementarläroverk med därtill hörande hushållskurs. Lön önskvärd. Svar genast till "K. E. A.", Postkontoret Göteborg 7.

Ung bildad flicka

som genomgått bank- och skrifmaskinskurs önskar plats i familj som skrifbiträde eller som hjälp och sällskap åt ensam dam. Är kunnig i handarbeten. Svar till "A. K.", Linköping p. r.

Bildad svenska

som vistats tolf år i Tyskland, söker plats i fin familj där hon kan få tillfälle undervisa i tyska. Svar till "A. L." Sv. Telegrambyrån, Göteborg.

Bildad

25 års flicka önskar plats i finare familj att deltaga i syning, hushålls- och andra göromål, utom disk och skurning, mellan 9 f. m. och 7 e. m. Någon lön önskvärd, jämte mat. Svar till "Officersdotter", Stockholm 1. p. r.

Bildad dam

önskar på nyåret plats såsom "husmor" i godt hem, gärna där barn finnes. Flerårig erfarenhet i ett hems skötande. Har ett jämnt och gladt lynne. Mycket goda ref. kunna lämnas. Svar till "30 år", S. Gumæl i Annonsbyrå, Göteborg.

Ung flicka

önskar mot fritt vivre, i prästfamilj i stad eller landet, gå frun tillhanda. Villig deltaga i sjukvård. Svar märkt "Dagmar", Järpås p. r.

LEDIGA PLATSER.

Kungörelse.

Tre nyinrättade ordinarie läraretjänster, däraf två manliga och en kvinnlig, vid fasta folkskolan i Forsbacka (litt. A) af Valbo skoldistrikt, Gäfleborgs län, kungörelse härmed till ansökan lediga.

Skolan, nyuppförd stenhus, är belägen vid Forsbacka järnverk, cirka 3 km. från Forsbacka järnvägsstation och 16 km. från Gäfle stad.

Lön: för lärarna 250 och för lärarinnan 200 kronor utöver nuvarande lagliga lön, af hvilket lönetillägg Forsbacka järnverks Akt.-Bol., bidrager med 100 kronor, jämte bostad om två rum (med centraluppvärmning i lärarnas bostäder) och kök med nödigt bränsle.

Klasserna äro delade i goss- och flickafdelningar, af hvilka de förra undervisas af lärare, de senare af lärarinnor, skolrådet dock obetaget att däri göra ändring, om så skulle erfordras.

Undervisning i slöjd skall meddelas, om skolrådet så bestämmer, mot en ersättning af 150 kronor för manlig och 100 kronor för kvinnlig slöjdgrupp. Ansökningshandlingar insändas till undertecknad före den 15 januari 1913.

Förfrågningar besvaras och ansökningshandlingar återsändas endast af postporto bifogas.

Obs! Inga vikarier finnas på platsen.

Valbo den 12 november 1912.

Oskar Hedberg
Kyrkoherde
Adress Hageström

Småskollärlarinnetjänsten

vid Arhammars fasta mindre folkskola, litt. H, i Nykyrka, 7 kilometer från Stigtomta järnvägsstation, sökes före den 15 december 1912. Barnantal 15 å 20. Löneförmåner enligt lag. Tillträde 1 januari 1913. Vårterminen börjar 15 januari. Läkarebetyg torde bifogas ansökningshandlingarna.

Skolrådet i Nykyrka
Adress Stigtomta.

Ordinarie lärare-(lärlarinne-)tjänsten

vid flyttande folkskolan Långö-Sandvik inom Nydala församling i Jönköpings län sökes hos skolrådet, adress Vrigstad, inom 60 dagar efter första kungörelsen här af i Post- och Inrikes tidningar den 7 nov. Lön enligt lag. Ny tidsenlig och rymlig bostad i Långsjö vackert belägna skolhus. Praktigt bostad. Jämväl i Sandvik.

Vikariatet

i samma skola för stundande vårtermin, som börjar den 3 februari, sökes af kompetent person före den 1 jan. 1913.

Nydala pr Vrigstad den 5 nov. 1912.

Skolrådets odförande.

KÖPMANNABANKEN,

Fonder 4,000,000 kr.

Hufvudkontor:

Arsenalsgatan 9,

Afdelningskontor:

**Södermalmstorg 8,
Sturegatan 32,**

Deposition	} 4½ %
Kapitalräkning	
Sparkassa	4 %

Fondafdelning. — Kassafack 15 kr.

En bok för kvinnorörelsens
vänner och motståndare
är

**DEN AF MANNEN
SKAPADE VÄRLDEN**

eller vår maskulina kultur.

Af *Charlotte Perkins Gilman.*
Öfvers. Pris kr. 2:25

Den första bok, som har till utslutande uppgift att framställa mannen såsom sådan, d. v. s. i sin egenskap af man och icke i sin egenskap af människa, alldeles på samma sätt som oräkneliga författare tiderna igenom framställt och bedömt kvinnan.

P. A. Norstedt & Söners förlag.

Wiréns China Pomada, välgörande för hårväxten.

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.
21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

Fredrika Bremers

arbeten finnas nu att tillgå i bokhandeln i en likformig, solidt utstyrd upplaga:

Grannarna (3 kr.)	Hemmet (3 kr.)	Familjen H** (1 kr. 50 öre)
Axel och Anna (1 kr. 50 öre)	Presidentens döttrar (1 kr. 75 öre)	Nina (3 kr.)
Strid och frid (1 kr.)	Skisser, uppsatser och poem (1 kr. 50 öre)	
Själfbiografiska anteckningar och bref (2 kr.)		

Beijers Bokförlagsaktiebolag.

(LEDIGA PLATSER)

Vid Melleruds köpings folkskolor

är plats ledig för en vikarierande folkskollärare (lärarinna) för vårterminen 1913 med tillträde den 15 januari. Sökes före den 15 december detta år.

Platsen skall under våren besättas med ordinarie.

Mellerud den 4 nov. 1912.

Georg Lindvall.
Skolrådets ordförande.

Sjuksköterskeplatsen

i Lyrestads förs., Skbgs län är till ansökan ledig att tillträdas om möjligt den 1 jan. 1913. Lön: 500 kr., fri bostad och ved; under tjänstgöring 50 öre om dagen jämte fri kost. Fullständiga ansökningshandlingar med särskildt intyg om tjänstgöring å epidemisk sjukhus insändas före den 15 dec. till kommunalstämman ordf., Lyrestad.

Husföreståndarinneplats

i ungarlshem ledig efter jul. Bildad musikalisk, gärna utländsk dam företräde. Svar med foto., ålder, lönepr. m. m. till "B. P.", Göteborg p. r.

Sköterskeplatsen

vid Porjus kraftverksbyggnads sjukstuga är ledig. Nytt tillträde 15 december eller 8 januari. Ansökningar med lönepretentioner, skol- och sjukvårdsbetyg, fotografi och referenser skola insändas före den 7 december. Porjus i november 1912.

Arbetschefen

Hudiksvalls folkskolor.

En ordinarie folkskolläroinnehållning vid Hudiksvalls folkskolor kungöres härmed ledig till ansökan 60 dagar från den 25 oktober 1912. Löneförmånerna för 36½ veckors årlig undervisningstid äro, inberäknadt ersättning för bostad och bränsle samt övertidsläsning, kronor 1,400 i första, 1,550 i andra, 1,700 i tredje och 1,900 i fjärde lönegraden med uppflyttning i högre lönegrad efter 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring såsom ordinarie, hvarvid högst 5 inom annat distrikt förvärfvade tjänsteår få medräknas. Ersättning för bostad och bränsle utgår endast i de fall, då dessa förmåner icke lämnas in natura. Med tjänsten följer skyldighet att undervisa äfven på småskolestadiet, därest folkskolestyrelsen så beslutar.

Jämte i folkskolestadgan föreskrifna handlingar skola ansökningarna åtföljas af läkareintyg.

Folkskolestyrelsen.

**Kvinnliga
arbetsområden.**

Utbildningskurser m. m.

Muntliga och skriftliga

upplysningar genom

Fredrika-Bremer-**Förbundets Byrå,**

54 Drottninggatan.

Lektioner i Linnésömnad

(äfven blusar, barnkläder m. m.)

Praktisk metod, utan träckling. Hvarje elev disponerar en symaskin.

KARIN EGNÉR, Stockholm.

Sibylleg. 36. R. T. 35 30. A. T. 21004.

EVA EGNÉR, Malmö.

Fersens väg 2. Tel. 4490, ev. 4083.

**Åberopa alltid
annonserna i DAGNY!****Doktorinnan Erikssons
Hvilohe.**Postadr.: *Arvika.* — Naturskönt läge. Billiga lefnadskostnader.**En revolution inom**

kokkonsten förorsakar vår i dag hos alla bokhandlare utkomna bok

"Matlagning i papperspåsar"Af **Vera Serkoff.**

Pris inbunden i klotband 1:50.

Wilh. Stilens Bokförlags A.-B. — Stockholm

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Stadsfullmäktigevalen i landsorten.

Våra tjänarinnor och hemarbetet. Af *Maria Rieck-Müller.*

Ålderdomsförsäkringskommitténs förslag om allmän pensionsförsäkring.

Handarbetets Vänners utställning i Stockholm. Af *B. H.*Jane Gernandt-Claine: Sveaborg. Rec. af *Lydia Wahlström.*Balkanstaternas kvinnor. Af *Elpis.*

Insänd litteratur.

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**